

Yttrande över SOU 2019:18 För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering

Statens institutionsstyrelse är huvudman för skola

Statens institutionsstyrelse (SiS) bedriver utbildning vid 22 skolenheter i anslutning till SiS särskilda ungdomshem. Varje skolenhet leds av en rektor. Inom skolorganisationen finns cirka 300 lärare, rektorer, specialpedagoger, studie- och yrkesvägledare och varje läsår får cirka 1400 elever sin rätt till utbildning tillgodosedd under SiS huvudmannaskap. SiS skola bedrivs i enlighet med 24 kap. 8 och 9 §§ skollagen som en särskild utbildningsform som motsvarar utbildningen inom grund- respektive gymnasieskolan inklusive motsvarande skolformer. För sådan utbildning ska relevanta bestämmelser i skollagen beaktas med de nödvändiga avvikelser som följer av att barnet vistas i ett särskilt ungdomshem. Betänkandet behandlar bestämmelser om modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet vilka är relevanta för SiS skola.¹ Trots att SiS skola inte ingår i skolväsendet regleras alltså verksamheten i enlighet med samtliga relevanta delar i skollagen och övriga skolförfattningar samt omfattas av Skolinspektionens tillsyn.

SiS vill betona att det, utifrån ett likvärdighetsperspektiv, är av största vikt att SiS skola beaktas i samband med reformer inom för SiS relevanta bestämmelser samt inkluderas i nationella satsningar och insatser med syfte att främja utveckling inom de skolformer SiS skolverksamhet ska motsvara.

Synpunkter på betänkandets förslag

SiS ser positivt på utredningens syfte att stärka elevers rätt och likvärdig tillgång till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet.

¹ Se exempel på bestämmelser som är relevanta för SiS skola i prop. 2014/15:43, bilaga 4, s. 88 f.

SiS saknar dock en beskrivning av vilka konsekvenser förslagen bedöms få för myndighetens skolverksamhet. Då utredningen lämnar förslag som berör bestämmelser som SiS omfattas av bedömer myndigheten att det hade varit befogat att också inhämta uppgifter och synpunkter från SiS eller på annat sätt behandla vilka konsekvenser förslagen får för SiS.² Utredningen beskriver konsekvenser för kommunala, fristående och de statliga skolhuvudmännen (Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen) samt Skolverket, men inte konsekvenserna för SiS.

SiS vill särskilt kommentera tre förslag där myndigheten bedömer det är angeläget att beakta vilka konsekvenser de kan få för myndigheten.

1. Antalet deltagare inom huvudmannen ska inte avgöra huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning

Utredningen föreslår att ta bort nu gällande bestämmelse om att minst fem elever ska finnas inom huvudmannens skolor för att denne ska vara skyldig att erbjuda undervisning i språket. Detta skulle för SiS innebära en skyldighet att anordna undervisning i väsentligt fler språk än enligt nuvarande bestämmelse. Dessutom gör det begränsade antalet elever per språk (vanligen en eller två elever totalt inom myndigheten) att samordningsmöjligheterna med gruppundervisning blir små. Det blir med andra ord resurskrävande att anordna denna undervisning.

Kostnader kopplade till förslaget är svåra att beräkna då behoven av undervisning styrs av de placerade ungdomarnas individuella förhållanden. Baserat på elevunderlaget från de tre senaste åren (2017-2019) beräknas grundskoleverksamheten ha behov av att kunna undervisa elever mellan fem till tio språk per år. Det handlar oftast om en till två elever per språk som befinner sig på olika ungdomshem. Det är på grund av sekretess inte möjligt att samordna undervisning med annan huvudman. Möjligheten att effektivisera undervisningen genom att använda sig av gruppundervisning är därför liten.

SiS kostnader har under de senaste fyra åren varit 16 065 kronor (kostnad per timme och undervisningsgrupp) per termin, vilket stämmer väl med den av utredningen beräknade kostnaden på 32 000 kronor per år och grupp.³ Beräknat på det enligt förslaget tillkommande antalet berättigade elever skulle SiS behöva anordna mellan 4 och 11 nya undervisningsgrupper motsvarande kostnader på mellan cirka 144 000 och 305 000 kronor per år.

² I kommittédirektivet framgår att utredaren ska inhämta synpunkter från bland annat berörda myndigheter och organisationer. Vi bedömer att SiS är att betrakta som en berörd myndighet.

³ SOU 2019:18 s. 345

Med stöd i de kostnadsberäkningar utredningen använder samt myndighetens egna beräkningar baserade på elevunderlaget de senaste tre åren⁴ bedömer SiS att utredningens förslag kan innebära ökade kostnader för myndigheten motsvarande mellan 200 000 och 300 000 kronor per år.

2. Uppdrag till Skolverket om studiehandledning på modersmålet

Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att samordna och utveckla studiehandledning på modersmålet. Skolverket bör enligt utredningen genom konkreta insatser stötta implementeringen av en hållbar och långsiktig strategi för fortsatt utveckling av studiehandledning på modersmålet.

SiS vill betona vikten av att också SiS, som huvudman för en särskild utbildningsform, ges tillgång till eventuella insatser som Skolverket genomför.

3. Fjärrundervisningen bör utvecklas

SiS noterar att regeringen nyligen beslutat att SiS som huvudman för utbildning vid särskilda ungdomshem ska ges möjlighet att ingå entreprenadavtal på lika villkor som andra huvudmän.⁵ SiS välkomnar det förslaget.

SiS har utifrån sitt uppdrag inga övriga synpunkter på utredningens bedömningar och förslag.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I handläggningen har deltagit utvecklingsdirektören Annika Eriksson och enhetschefen Anita Andersson. Föredragande har varit utredaren Tobias Lundberg.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Tobias Lundberg

Kopia:

Ledningsgruppen, Institutionschefer, Registratorer, HK-chefer, Fackliga företrädare, Huvudskyddsombudet, Registratorer

⁴ Variationen i behov mellan terminer är stor men sett över helår är behovstrenden stigande.

⁵ Lagrådsremiss Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, s. 167-171.